

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Корж О.О.

аспірант,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.

Методика адаптивного навчання в середній школі кін. ХІХ – поч. ХХ ст. відбиралась у співвідношення з основною задачею – створити умови, у яких сили дитини розвивались би повно і гармонічно. Тому при створенні програми враховувалися такі навчальні і виховні цілі, як розвиток інтелекту, волі, самоврядування, ініціативи, фізичної і естетичної вихованості учнів.

К.Ушинський вважав неможливим відокремлення народної школи від навколишнього соціокультурного середовища: «Духовний розвиток, духовне виховання людини зокрема і народу загалом здійснюються не одною школою, але декількома видатними вихователями: природою, життям, наукою та релігією. Але не тяжко впевнитися також, що уроки всіх цих видатних вихователів людини справляють на його душу розвиваючий вплив лише тоді, коли душа ця хоча скільки-небудь до цього підготовлена [7, с. 108].

Для дійсно успішного навчання та виховання дітей, на думку К. Ушинського, необхідно знати теорію виховання, яка допомагає встановити мету, а також найбільш раціональні шляхи, що ведуть до здійснення цієї мети, що були випробувані попередніми поколіннями вихователів. Крім того, К. Ушинський вимагав, щоб при кожному педагогічному учбовому закладі були відкриті практичні школи, в яких майбутні вчителі мали б змогу вчитися мистецтву навчати [1, с. 91–109].

Більшість теоретиків педагогіки ставили питання радикального перегляду змісту навчання у школі, про те, щоб у програмах і навчальних планах віднайшли по можливості більш повне відображення досягнень науки. Але цю задачу вирішити було не просто, оскільки навчальний план повинен був включати саме основне і істотне з науки, а наукове знання безмежне [6].

Своєрідну позицію у питаннях змісту освіти займав на початку ХХ ст. П. Блонський. У поглядах П. Блонського на проблеми змісту шкільної освіти у цей період можна бачити перевагу соціологічного підходу. Навчальні предмети викликали у нього саму різку критику. Невідповідність даним сучасної науки і розподіл знання на окремі навчальні предмети – це було головним об'єктом його критики.

Блонський, як і багато інших педагогів ХХ ст., гостро критикував практику школи, у якого навчальні предмети опинилися ізольовані один від другого. Замість вивчення явищ і закономірностей природи, оточуючого середовища. У цій школі завчалися тексти підручників, майже без всякого зв'язку з реальною дійсністю. Говорячи про викладення математики у сучасній школі відмічав: «Неясность школьной математики происходит от

того, что она изучается как предмет, между тем как она должна изучаться исключительно как метод познания и технический язык» [2].

По Блонському, головним предметом у школі повинні стати явища людського життя, оточуюча реальність. «Если угодно, можно будет этот предмет называть географией, понимая под последней изучение того, как в различных местах на земле живут люди; можно его также называть родиноведением, так как в начальной школе это будет изучение родины, но самое правильное название – человековедение» [2].

Він вказував на те, що об'єктом пізнання дитини є оточуюча дійсність, Блонський при цьому ігнорував ту обставину, що результати спостереження дитини над безкінечно багатовиразним в своїх проявах природнього і суспільного середовища, оточуючої дійсності з її складними і протирічними зв'язками по необхідності повинні усвідомлюватися на різних рівнях обговорення, у тому числі – на рівні навчальних предметів, побудованих у співвідношенні з дидактичними принципами наочності. Без цього «оточуюча дійсність» і «метод пізнання і праці» для дитини залишаться беззмистовними висловами.

Для успішного здійснення загальної освіти М. О. Корф відносив: близькість школи до місця проживання учнів, сумісне навчання хлопчиків та дівчат, і таку постановку навчання, яка б гарантувала набуття дітьми дійсно корисних і міцних знань, умінь та навиків. Метою загальноосвітньої школи Корф вважав підготовку людини, і при чому людину розвинену у фізичному і духовному відношенні. Вона повинна дати учням всебічні гуманітарні і реальні знання, розвинути здібності до самоосвіти, виховувати в неї такі моральні риси, як патріотизм, працьовитість, чесність, справедливість, дисциплінованість та ін.. Вона повинна сприяти укріпленню фізичних сил і здоров'я учнів і розвивати естетичні почуття [3].

У визначенні дидактичних правил, якими повинен був дотримуватися учитель, і методів, якими слід було використовувати, Корф виходив із переконання, що навчальний процес, забезпечує міцне оволодіння сумою корисних знань, умінь та навиків [5].

Зміст предметних уроків носив практичний характер. Це було прагнення як можна тісніше прив'язати шкільну освіту з життям місцевого населення, забезпечити учнів знаннями, якими вони могли як можна повно використовувати у своєму повсякденному житті та діяльності. Корф придавав дуже велике значення міцному закріпленню знань і виробленню необхідних навиків. Він справедливо стверджував, що без цього учні не можуть успішно рухатися вперед, на шляху освіти, не будуть і достатньо підготовлені до життя [3].

Т. Лубенець створив низку підручників, за якими навчалися цілі покоління дітей у народних школах. В цих підручниках він приділяв особливе значення питанням організації, теорії та методики початкового навчання [4].

Т. Лубенець, враховуючи психологічні особливості учнів, а саме, взаємозв'язок психічних процесів – інтересу, уваги, пам'яті і мови, виступав за розвиток загальноосвітньої школи, через те, що саме життя і природа людини вимагають широкої загальної освіти [6].

Особлива заслуга Т. Лубенця полягає в тому, що він створив ряд підручників для початкової народної школи, в яких враховував питання з теорії педагогіки, а саме, дидактики, і педагогічної практик. Основні

принципи, яких дотримувався вчений, були – принцип народності освіти і виховання, навчання рідною мовою, вивчення історії народу, знання природних багатств батьківщини і свого краю, зв'язок навчання з життям, підготовка дітей до трудової діяльності та ін [4].

Робилися спроби втілити в життя такі важливі педагогічні принципи, як зв'язок навчання з життям, сумісність навчання, початок трудової діяльності, самоврядування, взаємодії школи і сім'ї та ін. Результати експериментальної роботи у галузі удосконалення змісту та методики викладання, системи перевірки і оцінки знань, організація занять в урочний і позаурочний час і в інших напрямках навчально-виховної діяльності представляють не тільки історичний, але і практичний інтерес.

Список використаних джерел:

1. Арсеньев А. Педагогическая практика в дореволюционных учительских семинариях России / А. Арсеньев // Советская педагогика. – 1938. – № 9. – С. 91-109.
2. Блонский П. П. Избр. Пед. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elib.gnpbu.ru/text/blonsky_izbrannye-proizvedeniya_1961/fs,1/
3. Корф Н. А. Наши педагогические вопросы [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elib.gnpbu.ru/text/korf_nashi-pedagogicheskie-voprosy_1882/fs,1/
4. Лубенец Т. Об игрушках / Тимофей Лубенец. – К. : Изд. киевск. общ. народн. дет. садов, 1909. – 16 с.
5. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР второй половины XIXв. / Отв.ред. А.И. Пискунов. – М., 1976. – 566 с.
6. Теория образования в педагогике [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books/about/Теория_образования_в.html?id=VLc2AAAAIAAJ&redir_esc=y
7. Усатенко Т. П. Українська національна школа : минуле і майбутнє / Т. П. Усатенко. – К. : Наукова думка, 2003. – 285 с. – С. 108.

Новаківська Л.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ ІНТЕРЕСУ ДО ЧИТАННЯ В ПРАЦЯХ ПЕДАГОГІВ-СЛОВЕСНИКІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ-ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

В історії вітчизняної педагогіки накопичено великий досвід вивчення проблеми розвитку інтересу до читання і необхідності читання. У зв'язку з цим особливо цінними і актуальними для сучасної школи є погляди на цю проблему педагогів-словесників другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

Слід зауважити, що по-справжньому питання читання і розуміння художнього твору починають цікавити методистів тільки в другій половині ХІХ століття, оскільки виникла необхідність у розробці нових методів: пояснювального і порівняльно-історичного читання, які потребували безпосереднього керівництва читацькою діяльністю учнів. В цей час у